

JAARVERSLAG 2024

Inhoudsopgave

Doel en verkort beleidsplan	2
Verantwoording	3
Bestuurssamenstelling	3
Interne organisatie	3
Activiteiten	3
Externe contacten	4
Publiciteit	5
Website	5
Financieel jaarverslag	7
Balans per 31 december 2024	8
Activiteitenplan 2025	9
Tenaamstelling en contact	9

DOEL EN VERKORT BELEIDSPLAN

Doel van de stichting

Stichting Wederzijds werkt aan het bevorderen van een menswaardige en spirituele stervenscultuur. Wij willen daarmee een ander geluid laten horen naast de materialistische opvattingen over en het handelen rond sterven en levensbeëindiging. Wij hechten aan een menswaardige en spirituele stervenscultuur bijzondere waarde omdat het stervensproces en de manier hoe je sterft, medebepalend is voor wat je meeneemt door de poort van de dood.

Verkort beleidsplan

Stichting Wederzijds wil mensen stimuleren om op allerlei manieren bewuster om te gaan met het maken van keuzes rondom het sterven. Zij vindt daarbij haar inspiratie bij de antroposofie en De Christengemeenschap. De middelen die Stichting Wederzijds voor dit doel gebruikt zijn o.a.: uitdiepen van actuele, maatschappelijk levende thema's rondom leven en sterven en informatie verstrekken op haar website.

Daarbij staan de volgende thema's centraal:

- De dood en ik – hoe bereid ik mij voor?
- Keuzes rondom het sterven – voorlichting rond natuurlijk sterven, palliatieve zorg, bewust stoppen met eten en drinken, euthanasie
- Begeleiding van de stervende met muziek, schilderen en euritmie
- Sacramentele begeleiding rond het sterven
- Verzorging van de stervende en de gestorvene
- Opbaren en waken
- Rouwen en gedenken
- Onze weg van dood naar nieuwe geboorte

Stichting Wederzijds organiseert themadagen, workshops en symposia. Ook werkt zij mee aan publicaties (brochures, boeken). Daarnaast geeft zij een halfjaarlijkse nieuwsbrief uit voor belangstellenden en donateurs.

Binnen Bestuur en Onderzoeksgroep is aandacht voor allerlei aspecten en gevolgen van *'medicalisering van het levenseinde'*, zoals pijnbestrijding (keuze medicatie en de effecten daarvan op het sterfproces), doorbehandelen of niet (bijv. invloed van chemotherapie op het sterfproces), de eigen keuze (durven loslaten, goed geïnformeerd kunnen kiezen), zingeving (aandacht voor het unieke van het eigen leven, omgaan met doodsangst), het motief van de vrijheid, de medische imperatief van de arts. Het thema *'Voltooid leven'* wordt inmiddels weer actueler, het bestuur volgt de ontwikkelingen en beraadt zich op eventuele actie rondom dit brisante thema.

VERANTWOORDING

In dit jaarverslag doet de Stichting verslag van haar activiteiten en van de gebeurtenissen die in 2024 hebben plaatsgevonden. Tevens wordt er verantwoording afgelegd over haar financiën.

Het resultaat van de activiteiten in 2024 geeft vertrouwen om verdere ontwikkelingen van de activiteiten van Stichting Wederzijds voort te zetten en uit te bouwen. Dat onze belangstellenden dat ook zo ervaren, blijkt uit de doorgaande groei van het aantal donateurs. Wederzijds heeft de ANBI-status.

De samenwerking binnen het bestuur verliep constructief en plezierig; zo ook de samenwerking met leden van de klankgroep.

BESTUURSSAMENSTELING 2024

Het bestuur bestond uit:

Joukje Pothoven voorzitter
Ingrid Deij secretaris
Immanuel Baan penningmeester tot april 2024
Alexandra Buijsman penningmeester sinds april 2024
Douwe van Houten lid
Ted van den Bergh lid sinds april 2024

Het bestuur verricht alle voorkomende werkzaamheden en ontvangt daarvoor geen beloning, slechts een vergoeding voor gemaakte onkosten. Er zijn geen werknemers in dienst.

INTERNE ORGANISATIE

In het bestuur zijn de portefeuilles bij de verschillende bestuursleden ondergebracht. Bepaalde taken worden door één of twee bestuursleden gedragen. Er werd gewerkt met een bestuurlijke jaarcyclus en een activiteitenplan. Een klankgroep fungeert als gesprekspartner en reageert op inhoudelijke of praktische vragen

Organisatie activiteiten – PR en website – Nieuwsbrief – Verdieping – Samenwerking met andere organisaties – Klankgroep - Samenwerken met de eigen Onderzoeksgroep.

In 2024 was er binnen het bestuur een wisseling van mensen en taken. Het penningmeesterschap werd door Alexandra Buijsman overgenomen - en als nieuw bestuurslid trad toe Ted van den Bergh. Immanuel Baan droeg zijn taken in het bestuur (penningmeester en websitebeheerder) over vanwege zijn vele andere activiteiten.

ACTIVITEITEN IN 2024

Gesprekscafé's

De *gesprekscafés over leven en sterven*, in Emmen en Zeist, bestaan inmiddels 7 à 8 jaar. Maandelijks komen mensen bij elkaar die over het levenseinde en de voorbereiding erop in gesprek gaan.

Degenen die de cafés leiden hebben onderling goed contact, zodat ze kunnen profiteren van elkaars ervaringen. Met *'Vanaf beide oevers'* in Zutphen, is een dergelijk initiatief ontwikkeld door een groep mensen, die maandelijks meditatief werken aan de hand van schilderijen van Gerhard Reisch om tot een samenwerking te komen tussen gestorvenen en levenden.

In Arnhem is in 2023 een groep gestart, 'Werken voor en met gestorvenen'. De deelnemers komen 3 à 4 keer per jaar bijeen.

Boek *Sterven als het je tijd is*

Thom Kloes (voormalig bestuurslid) redigeerde het nieuwe boek 'Sterven als het je tijd is'. Overleg met uitgever John Hogervorst en Thom Kloes werd verzorgd door de voorzitter, Joukje Pothoven. Voorafgegaan aan het boek waren de bijeenkomsten van de onderzoeksgroep, met artsen, verpleegkundigen, therapeuten en priesters. Zij hebben actief bijgedragen aan het boek.

Symposium *Sterven als het je tijd is*

Het centrale aandachtspunt binnen het bestuur binnen dit verslagjaar was het grote Symposium in november. De PR ervoor, het vinden van een geschikte locatie, het zoeken naar externe hulp bij de organisatie binnen een realistisch budget, de nieuwsbrieven en samenwerking met Antroposana en de AViN vroegen van allen veel inzet. De leden van de onderzoeksgroep van Wederzijds hebben actief bijgedragen als leiders van werkgroepen tijdens het symposium. En het boek *Sterven als het je tijd is*, werd gepresenteerd.

Klankgroep

Met de Klankgroep kwam het bestuur in 2024 één keer bij elkaar. Aan de leden van de klankgroep werd gevraagd om in hun eigen omgeving actief informatie uit te dragen over het symposium in november 2024. Leden van de klankgroep gaven ook advies over locaties waar activiteiten voorafgaand aan het Symposium van Wederzijds konden plaatsvinden. Enkele leden hebben op 16 november actief geholpen, zoals een vlotte doorstroom bij de ingang, opvangen van mensen met vragen, begeleiden van deelnemers met een handicap en opruimen.

Website

Belangrijk blijft dat de *website* up to date gehouden wordt. Steeds meer mensen weten deze te vinden. Een artikel van de bekende antroposofische arts Madeleen Winkler wordt veel bezocht. Via onze website kan 'Zorg in de laatste levensfase' (een brochure van Plegan Opleidingen over palliatieve zorg - gezien vanuit de mogelijkheden van antroposofische verpleegkundigen en therapeuten), worden gedownload. De brochure bevat allerlei tips om *ook als naaste* een stervende liefdevol nabij te kunnen zijn. Meerdere nieuw uitgekomen boeken kregen op de website nieuwswaarde door een eigen boekbespreking.

EXTERNE CONTACTEN

- Wederzijds onderhoudt contact met het bestuur van de AViN (Antroposofische vereniging in Nederland), met de Medische sectie van de AViN, met De Christengemeenschap landelijk. De samenwerking met Antroposana t.w.v. het Symposium was intensief. Contacten krijgen rondom dergelijke projecten meer gewicht. Een voorbeeld van samenwerking met de AViN is de zeer goed bezochte avond over Sterven, met Johanna Priester, bij een ledenavond van de Haagse ledengroep van de AViN in Den Haag.

Overleg vindt nu meer structureel op bestuursniveau plaats. Uitbreiding van deze samenwerking blijft aandachtspunt voor het bestuur van Wederzijds voor de komende jaren. De Nieuwsbrief van Wederzijds wordt niet alleen digitaal aan onze eigen ruim 1200 belangstellenden gestuurd, maar o.m. ook aan de secretariaten van de Christengemeenschap en de Antroposofische Vereniging in

Nederland gestuurd. Van daaruit wordt hij verder verspreid naar contactpersonen in de regio's en de gemeenten.

- De Samenwerking met Antroposana (sinds 2022), een vereniging met leden die geïnteresseerd zijn in antroposofische gezondheidszorg (± 4000 leden) mondde in 2024 uit in het samen organiseren van het Symposium. Ook hebben we over en weer onze thema's aan de orde gesteld. Zo was er in de herfst van 2024 een bijzonder nummer van ITA (kwartaalblad van Antroposana) gewijd aan het sterven.
- Samenwerking met het Landelijk Expertisecentrum Sterven (opgericht in 2016): een bespreking van een publicatie op de beide websites geplaatst en op bestuursniveau was er overleg over hoe mee te doen met het maatschappelijk debat over het wetsontwerp rondom 'Voltooid leven'.
- Contact met de 'Arbeitsgemeinschaft Sterbekultur' (Zwitserland) met als doel: elkaar over en weer inspireren en op de hoogte houden van initiatieven. In 2024 is met de nieuwe dragende mensen contact gezocht. Uit het 'Projekt Sterbekultur' zijn op verschillende plaatsen in Nederland voorleesgroepen voor gestorvenen ontstaan, die nog altijd plaatsvinden. In de herfstnieuwsbrief van deze Arbeitsgemeinschaft Sterbekultur stond een artikel over Wederzijds met informatie over het Symposium. Uitwisseling rondom de Gesprekscafés over leven en sterven in Zürich gaf een bredere kijk op het opzetten van deze initiatieven in Nederland.

PUBLICITEIT

Nieuwsbrief

In 2024 is twee keer aan ± 1200 belangstellenden de Nieuwsbrief verstuurd (grotendeels digitaal, enkele donateurs en enkele antroposofische instellingen krijgen op verzoek de Nieuwsbrief per post). In het verslagjaar is de Nieuwsbrief ook digitaal verzonden aan een aantal antroposofische instellingen in de gezondheidszorg.

LinkedIn

Wederzijds heeft een eigen LinkedIn-account, waarop actuele zaken rond de thema's waarvoor Wederzijds zich inzet worden gepubliceerd voor een snel groeiende groep volgers, inmiddels boven de 1200. Een van de bestuursleden houdt dit account bij, andere bestuursleden sturen relevante informatie aan hem door.

Uitvaart-Adressengids en Antrovista

Stichting Wederzijds staat vermeld in de Uitvaart-Adressengids en op de website van Antrovista.

WEBSITE

- De website van Wederzijds wordt goed bezocht, er is een zoekfunctie toegevoegd, er worden vragen gesteld, soms wordt advies gevraagd in persoonlijke situaties. De vormgeving is vernieuwd.
- De aanmeldmodule van de website was in 2024 een belangrijk hulpmiddel om overzicht te kunnen houden over de ruim 200 deelnemers van het Symposium.
- Via de website, of door een eigen overboeking of schenkingscontract, kunnen donateurs schenkingen doen om Wederzijds te ondersteunen. Het aantal mensen met een vast schenkingscontract voor 5 jaar is toegenomen.

- Bestuursleden en anderen vermelden op de website relevante bijeenkomsten: aankondigingen van lezingen, workshops, gedenkstunden voor gestorvenen, gemeente-avonden e.d. in heel Nederland. Aanmeldingen en betalingen voor activiteiten verlopen via de website.
- Nieuwe boeken kregen aandacht door een boekbespreking.
- Er worden links geplaatst naar actuele publicaties in krant en tijdschrift, naar YouTube-filmpjes e.d.
- Bij alle aspecten van de website wordt de wetgeving rond de privacy (AVG), die eind mei 2018 in werking trad, meegenomen.
- Het steeds actueel houden van de website is een belangrijk aandachtspunt.
- Verantwoording t.b.v. de ANBI-status is sinds 2013 in orde.

Financieel jaarverslag 2024 – Stichting Wederzijds

Inkomsten	Credit	Begroot	Werkelijk
Donaties		€ 1.500	€ 1.978
Publicaties			
Fondsen			
Activiteiten		€ 20.000	€ 21.295
Inkomsten totaal		€ 21.500	€ 23.273
Kosten	Debet	Begroot	Werkelijk
Bestuurskosten			
Boekhouding en bankkosten		€ 200	€ 156
Website en PR algemeen		€ 100	€ 70
Overige bestuurskosten		€ 100	€ 88
Activiteiten			
Symposium, incl. sprekers, huur en lunch		€ 15.000	€ 11.806
PR activiteiten		€ 50	€ 23
Uitgaven totaal		€ 16.450	€ 12.143
		Begroot	Werkelijk
Totaal inkomsten		€ 21.500	€ 23.272
Totaal uitgaven		€ 16.450	€ 12.143
Resultaat		€ 5.150	€ 11.129 *

*) alle bedragen zijn afgerond op euro's

Triodosbank

		Werkelijk
Begin saldo	1 januari 2024	€ 10.366,42
Huidige saldo	31 december 2024	€ 21.495,75
Credit	Totaal inkomsten	€ 23.272,84
Debet	Totaal uitgaven	€ 12.143,51
	Resultaat	€ 11.129,33

Balans Stichting Wederzijds per 31 december 2023			
Debet		Credit	
	Bedrag		Bedrag
Bank	€ 10.366	Eigen vermogen	€ 10.327
Debiteuren	€ 0	Crediteuren	€ 40
Kas	€ 0	Vooruit ontvangen bedragen	€ 0
	€ 10.366		€ 10.366

Balans Stichting Wederzijds per 31 december 2024			
Debet		Credit	
	Bedrag		Bedrag
Bank	€ 21.496	Eigen vermogen	€ 20.136
Debiteuren	€ 0	Crediteuren	€ 0
Kas	€ 0	Vooruit ontvangen bedragen	€ 1.360
	€ 21.496		€ 21.496

TOELICHTING

INKOMSTEN:

We hebben in 2024 iets meer donaties ontvangen dan vorig jaar. Dat komt vooral door de schenking van Nearchus (het auteurshonorarium waar Thom Kloes vanaf gezien heeft) voor het boek *Sterven als het je tijd is* a 716,00. Daarnaast hebben we met verschillende activiteiten meer inkomsten ontvangen: € 21.295,- t.o.v. € 2.400,- vorig jaar.

Daarbij zit € 1.320,- voor workshops van J van de Weg, die nog in 2025 gehouden zullen worden en waar zijn honorarium en kosten voor huur van ruimtes nog vanaf gaan.

Er zijn dit jaar geen fondsen aangevraagd.

KOSTEN:

Sprekers honoraria en reiskosten: Het symposium was de grote activiteit van 2024 met betaalde sprekers en werkgroep leiders. We dachten subsidie nodig te hebben, maar hebben het symposium uiteindelijk prima zelf kunnen dragen uit de deelnamebijdragen, mede omdat het bestuur uiteindelijk zelf onbetaald de organisatietaken op zich heeft genomen.

RESULTAAT:

In het resultaat van 2024 is zichtbaar dat het eigen vermogen op de balans is gestegen met € 11.129,- We kunnen tevreden terugkijken op het afgelopen jaar. Er is geld voor vervolg activiteiten van het Symposium en voor bijv. het maken van een film over sterven als het je tijd is.

Alexandra Buijsman, penningmeester

ACTIVITEITENPLAN 2025

- Film over sterven door Tanja Markies (45 min.). Zij maakte al meerdere bijzondere films in antroposofische settings, o.a. bij het Kindertherapeuticum in Zeist en bij Scorlewald in Schoorl (zorgorganisatie). Filmscript, mensen vragen mee te werken en fondsen werven.
- Meer gesprekscafé's over leven en sterven' in het land. Inhoudelijke ondersteuning en expertise aanbieden bij het opzetten. Doel: een netwerk van gespreks-café's op veel meer plaatsen in het land. Daarnaast organiseert het bestuur van Wederzijds zelf ook twee keer drie gespreksavonden in Zeist, in voor en najaar.
- Rond het thema 'medicalisering van het levenseinde' informatie verzamelen en beleid ontwikkelen. Doel: patiënten bijstaan in het ontwikkelen van bewustzijn voor het maken van eigen keuze(s) rond medicatie-gebruik en behandelingen. Daarnaast ook: aan verzorgenden manieren van waarnemen aanreiken om rond het levenseinde minder medicamenteus, meer vanuit medemenselijkheid en presentie te kunnen ondersteunen. Daarbij het inzetten van specifieke antroposofische complementaire zorg onder de aandacht brengen.
- Samenwerking met het Landelijk Expertisecentrum Sterven continueren en waar mogelijk uitbreiden.
- Beleid en handvaten ontwikkelen rondom het spiritueel begeleiden van gestorvenen. Met daarbij ook specifieke aandacht voor alle mensen die momenteel totaal onvoorbereid sterven, zoals bij een ongeluk, in oorlogssituaties, bij natuurrampen of door drugsgeweld. Handvaten ondersteunen bij de begeleiding van groepen of de enkeling die er zelf mee aan de slag wil gaan. In Arnhem is in 2023 met een dergelijk initiatief 'Werken voor en met gestorvenen' een eerste start gemaakt.

Het bestuur

Joukje Pothoven – voorzitter
Ingrid Deij – secretaris
Alexandra Buijsman – penningmeester
Douwe van Houten - lid
Ted van den Bergh – lid

Zeist, mei 2025

TENAAMSTELLING-KVK-ANBI-RSIN-CONTACTGEGEVENS

Naam van de stichting: Stichting Wederzijds (Wederzijds-stervencultuur)

KvK: 30267938

ANBI RSIN: 821122794

Contactgegevens: info@wederzijds-stervencultuur.nl

Website: www.wederzijds-stervencultuur.nl

Telefoonnummer: 030-691 3688 (Ingrid Deij)

Postadres Stichting Wederzijds: Nicolaas Beetslaan 84 3705 SX Zeist